

A tizenkét hónap

(újjörög népmese)

Volt egyszer egy nagyon szegény özvegyasszony, és annak öt gyereke. Soha semmi jó nem érte a nap alatt. Még munka is ritkán akadt számára, csak hetente egyszer, amikor a módos szomszédasszony áthívta őt kenyeret dagasztani. Fáradtságáért csak egy darab kenyeret kapott. A szegény asszony onnan mindig kovászos ujjakkal ment el. Hazaérve, tiszta vízzel lemosta kezéről a kovászt, felforraltta a vizet, és valami levesféle lett belőle, amit azután a gyerekek megettek. Ezzel a levessel kellett beérniük egy álló hétig, amíg az anyjuk újból kenyeret dagasztott a gazdag szomszédnál, megjött kovászos ujjával, és újból megfőzte nekik a levest.

A gazdag asszony gyerekei a töméntelen ennivalótól, zsíros falattól meg a pompásan megkelt kenyértől sem híztak meg, olyanok voltak, mint a szárított hal, a szegény asszony gyerekei meg gyarapodtak, kövéredtek, olyanok voltak, mint a márna. A gazdag asszony nem győzött csodálkozni rajtuk, és szóba hozta a dolgot barátnői előtt. Barátnői így feleltek:

– Azért gyarapodnak, kövérednek a szegény asszony porontyai, mert elviszi a gyerekeid szerencséjét az ujjain, elhordja az övéinek, s míg azok híznak, a tieid sorvadoznak, kornyadoznak.

A gazdag szomszédasszony elhitte, amit mondtak, és amikor újra elkövetkezett a kenyérsütés napja, nem eresztette el a szegény asszonyt kovászos ujjakkal, hanem arra kényszerítette, hogy jól lemossa a kezét, és így a szerencse az ő házában maradjon. A szegény asszony könnyes szemmel ment haza.

Mikor a gyerekei látták, hogy nincsen kovász az ujjain, sírva fakadtak. A ház egyik sarkában ríttak a kicsik, a másikon zokogott az anyjuk. Végül is megkeményítette szívét, erőt vett magán, és így szólt:

– Legyetek nyugodtak, gyerekeim, ne sírjatok, majd találom én nektek egy falatka kenyeret és elhozom, meglássátok.

Ajtóról ajtóra kopogtatott az asszony, amíg végül akadt valaki, aki vetett neki egy száraz kenyérvéget. Hazavitte, beáztatta, és szétosztotta a gyerekek között. Azok ettek, azután lefeküdtek és elaludtak. Az asszony azonban éjfélkor fogta magát, és nekivágott az éjszakának, csak hogy ne lássa a gyerekeit éhen pusztulni.

Ment, mendegélt a puszta sötétségben, amikor egy kis halom tetején világozást látott derengeni, és arrafelé vette útját. Közelebb érve, egy sátrort pillantott meg. Mennyezetéről hatalmas csillár lógott, amelyben tizenkét fákláláng égott, és az alján valami labdához hasonló gömbölyűség csüngött. Az asszony belépett a sátorba, és tizenkét legényt látott bent ülni, akik éppen arról tanakodtak, hogyan kellene véghezvinni egy bizonyos dolgot. A sátor kerek volt. A bejárattól jobbra három legény ült, a ruha nyitva a mellükön, kezükben zsenge füvek és virágzó ágak. Arrébb másik három, könyökig feltűrt ujjal, kabát nélkül, ők száraz kalászokat tartottak. Odébb ült még három legény, szőlőfürtökkel. Ezek mellett még három, akik hosszú bundát viseltek, amely nyakuktól a térdükig ért. Mikor a legények észrevették az asszonyt, megszólaltak:

– Isten hozta, nénémasszony, üljön le!

Az asszony köszönt és letelepedett. A legények megkérdezték, hogy mi járatban van. Az elárvult özvegy elpanaszolta nekik minden bűjät-baját. Mikor a legények megértették, hogy éhezik szegény, felállt a bundások közül az egyik, és odatálalt neki az asztalra. Az asszony jóízűen evett, és közben megfigyelte, hogy a legény sántít. Mikor jóllakott, a legények kikérdezték, hogy mi újság az emberlakta világban. Az asszony felelt nekik, ahogy tudott. Végül az a három, akinek nyitva volt a ruhája a mellén, azt kérdezte tőle:

– Hát aztán, nénémasszony, hogy is álltok ti az év hónapjaival? Milyenek látjátok a márciust, az áprilist meg a májust?

– Jó viszonyban vagyunk velük, fiaim – válaszolta az özvegyasszony –, legfőképpen pedig ezekkel a hónapokkal, mert ha megjönnek, kizöldülnek a hegyek, völgyek, a föld felékesíti magát sok-sok virággal, és olyan illat árad belőlük, hogy az ember újjáéled tőle. A madarak dalba fognak, és amikor a paraszt látja, hogy zöld már a határ, örül a szíve, és készíti a csúrt. Hiszen ha ezek után még panaszkodnánk márciusra, áprilisa meg májusra, tudom, hogy az Isten tüzet bocsátana ránk, és megégetne bennünket hálátlanságunkért.

Ekkor a három felgyűrt ujjú, kalászt tartó legény tette fel a kérdést: – Szép, szép, de milyen szemmel nézitek a júniust, a júliust és az augusztust?

A szegény asszony nyomban ráfelelte:

– Ezekre a hónapokra sem lehet semmi panaszunk. A meleg, amit hoznak, megérleli a gabonát és minden gyümölcsöt. A parasztok ilyenkor aratják le, amit vetettek, a kertészek pedig begyűjtik a termést. Hát még a szegények mennyire kedvelik ezeket a hónapokat, mert akkortájt nincs szükségük a sok drága ruhára.

Most a szőlőfürtös legények vették át a szót:

– Hát aztán mit szóltok a szeptemberhez, október meg a novemberhez?

– Ó – felelte az asszony –, hiszen ilyenkor szüretelik az emberek a szőlőt, ilyenkor csinálják a bort! Aztán meg ezek a hónapok arra emlékeztetnek bennünket, hogy közeleg a tél, igyekezzünk fát, szenet, meleg holmit szerezni, hogy ne szenvedjünk a hidegtől.

Végül a bundás legények tették fel a kérdést.

– Jó, jó, no de a december, a január meg a február? Hogy is álltok ezekkel a hónapokkal?

– Hej, ezek a hónapok szeretnek csak bennünket igazán, mint ahogy mi is őket. Azt kérditek, miért? Halljátok hát: az ember telhetetlen, legszívesebben egész évben törné magát, csak hogy minél több pénzt szerezzen. De jönnek a téli hónapok, a tűzhely köré gyűjtenek bennünket, és megpihentetnek a nyár fáradalmi után. Mi, emberek szívesen látjuk őket, mert ők hozzák a vetésnövesztő, növénytermesztő esőt meg havat. Így hát, fiaim, valamennyi hónap jó, derekasán végzi mindegyik a munkáját, amit Isten reá bízott.

A legények összenéztek, és intettek egyik szőlőfürtös társuknak. Az kiment, és kisvártatva egy bedugaszolt kancsóval a kezében jött vissza. Átadta a szegény asszonynak, a legények pedig így szóltak hozzá:

– Fogja ezt a kancsót, nénémasszony, vigye haza, és nevelje fel gyermekeit.

Az asszony magához vette a kancsót, és örvendezve mondta:

Kívánok nektek hosszú életet!

Szerencsével járj, nénémasszony! – válaszolták a legények.

Az asszony felkerekedett, és még napkelte előtt hazaért. Gyermekei még aludtak. Leterített egy lepedőt, és ráborította a kancsó tartalmát. Hát mit lát? Színültig tele volt arannyal. Szegény majd megzavarodott az örömtől.

Reggelre kelve, egyenest a pékhez sietett, vásárolt öt-hat kenyeret és majd egy kiló sajtot. Felköltötte azután a gyerekeit, megmosdatta, kicsinosította őket, elmondatta velük az imát, utána pedig adott nekik kenyeret és sajtot. Ettek a kis jószágok, jól megtömték a bendőjüket. Azután az asszony vett egy zsák búzát, elvitte a malomba, megőröltette, kenyereket dagasztott, és elvitte a pékhez sütni. Amint hazafelé tartott, vállán a gyúródeszkával, amelyen ott sorakoztak a kisült kenyerek, meglátta őt a gazdag szomszédasszony, és mindjárt sejtette, hogy valami történt. Utána szaladt, hogy kitudja, honnét vette a lisztet a dagasztáshoz. A szegény asszony, az a jámbor, elmondott neki mindent, úgy ahogy volt. Bezzeg a gazdag szomszédasszony megirigyelte a jódollgát, és eltökölte magában, hogy ő is felkeresi azokat a legényeket.

Éjjel, amikor a férje meg a gyerekei már aludtak, útnak eredt, és meg sem állt, amíg a sátort a tizenkét hónappal meg nem lelte. A legények köszöntötték:

– Hozta isten a szépasszonyt! Minek köszönhetjük ezt a nagy szerencsét?

Szegény vagyok, azért jöttem, hogy segítsetek rajtam.

Jól van – felelték a legények –, tán éhes vagy, enni kívánsz?

Nem, köszönöm, nem vagyok éhes.

– Úgy, úgy – bólogattak a legények. – No és hogy megy a sorotok odakint az emberlakta világban?

Cudarul, rosszabbul már nem is mehetne.

Hát a hónapokkal hogy álltok?

– Hogy is állnánk? – zsémbelt az asszony. – Minden hónap új bosszúságot hoz. Alighogy augusztusban megszoktuk a meleget, nyakunkon a szeptember, az október, a november, hozzák a náthát, a hurutot, egyik embernek a tagjai szaggatnak, a másik prüszköl. Azután meg beköszöntének a téli hónapok, a december, a január meg a február, és mi majd megfagyunk. Az utcákon garmadában áll a hó, ki sem tudsz lépni a házból. Főként az a sánta február, az a főkolompos! (Szegény Február mindent hallott ám!) No, de mindez semmi a hóbortos március, április és májushoz képest! Ennek a háromnak sehogy sem fér a fejébe, hogy ők valójában a nyár hónapjai, úgy tesznek, mintha még a télhez tartoznának, és végül is kilenc hónapos telünk van! Még május elsején sem mehetünk ki a zöldbe, nem hempereghetünk a fűben. Azután újra itt a június, a július meg az augusztus, ezeknek az a rögeszméje, hogy saját verítékünkbe fullasszanak, és elepesszenek a hőségtől. Augusztus közepén, Mária-napon, majd megsülünk, és mikor aztán ráadásul a nyakunkba szakad egy jókora zivatar, tönkremegy a kötélén száradó tiszta ruha. Egy szó mint száz, a hónapok rontják meg az életünket.

Egy szó nem sok, annyit sem feleltek a legények, csak intettek a felgyűrt ujjú, kalászos legények közül a középsőnek, mire az eltűnt, és egy jól bedugaszolt korsóval tért vissza, amelyet ezekkel a szavakkal nyomott az asszony kezébe:

– Fogd ezt a korsót. Ha hazaértél vele, zárkózz be a szobádba, és borítsd ki a tartalmát. Útközben ki ne nyisd!

– Dehogy nyitom, dehogy nyitom – bizonykodott az asszony, és örvendezve indult hazafelé.

Még alig pitymallott, már otthon is volt. Magára zárta szobája ajtaját, a földre terített egy lepedőt, és ráborította a korsó tartalmát. Hogy mi volt benne? Kígyó kígyó hátán! Egyszeribe rávetették magukat az asszonyra, és elevenen felfalták. Gyermeküket árván hagyta – így jár a rágalmazó!

A jámbor szegény asszonynak azonban felvitte az Isten a dolgát, gazdagá tette, és gyermekeinek útját is elegyengette. Beteljesült rajtuk a kívánság, hogy „Szerencsével járj”.

✱